

IJTIMOIIY-GUMANITAR SOHADA ILMIY-INNOVATSION TADQIQOTLAR

ILMIY METODIK JURNALI

ISSN 3060-5059

VOL.3 № 4

2026

BOSHLANG'ICH SINIF MATEMATIKA DARSLARIDA INTERFAOL METODLAR VA INTERAKTIV O'YINLARDAN FOYDALANISH

Sariyeva E'tibor Matchanboyevna

Urganch innovatsion universiteti, o'qituvchi

Pulatova Zuhra Ashirboy qizi

Urganch innovatsion universiteti, talaba

Annotatsiya

Mazkur maqolada boshlang'ich sinf matematika darslarida interfaol metodlar va interaktiv o'yinlardan samarali foydalanishning nazariy va amaliy jihatlari yoritilgan. Ta'lim jarayonida o'quvchilarning faolligini oshirish, mustaqil fikrlashini rivojlantirish va bilimlarni mustahkamlashda zamonaviy pedagogik texnologiyalarning o'rni asoslab berilgan. Shuningdek, interaktiv o'yinlarning o'quvchilarning bilish faoliyatiga ijobiy ta'siri misollar orqali tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: interfaol metod, interaktiv o'yin, boshlang'ich ta'lim, matematika darsi, pedagogik texnologiya, o'quv faoliyati, innovatsion yondashuv.

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ МЕТОДОВ И ИГР НА УРОКАХ МАТЕМАТИКИ В НАЧАЛЬНЫХ КЛАССАХ

Сариева Эътибор Матчанбоевна

Ургенчский инновационный университет, преподаватель

Пулатова Зухра Аширбой кизи

Ургенчский инновационный университет, студент

Аннотация

В данной статье освещаются теоретические и практические аспекты эффективного использования интерактивных методов и интерактивных игр на уроках математики в начальных классах. Обоснована роль современных педагогических технологий в повышении активности учащихся, развитии их самостоятельного мышления и закреплении знаний в образовательном процессе. Также на примерах проанализировано положительное влияние интерактивных игр на познавательную деятельность учащихся.

Ключевые слова: интерактивный метод, интерактивная игра, начальное образование, урок математики, педагогическая технология, учебная деятельность, инновационный подход.

THE USE OF INTERACTIVE METHODS AND GAMES IN PRIMARY SCHOOL MATHEMATICS LESSONS

Sariyeva E'tibor Matchanboyevna

Urgench Innovation University, Teacher

Pulatova Zuhra Ashirboy qizi

Urgench Innovative University, Student

Abstract

This article analyzes the theoretical and practical aspects of effectively using interactive methods and games in primary school mathematics lessons. It highlights the importance of modern pedagogical technologies in increasing student engagement, developing independent thinking, and reinforcing knowledge. The study also demonstrates, through examples, the positive impact of interactive games on students' cognitive activity and their role in enhancing the effectiveness of the learning process.

Keywords: interactive method, interactive game, primary education, mathematics lesson,

pedagogical technology, learning activity, innovative approach.

Zamonaviy ta'lim paradigmalarida o'quvchilarning kognitiv faolligini oshirish, mustaqil va tanqidiy mushohada yuritish ko'nikmalarini shakllantirish hamda o'quv motivatsiyasini barqarorlashtirish pedagogik loyihalashning ustuvor yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Bugungi kunda boshlang'ich ta'lim tizimida, xususan, matematika o'qitish metodikasida an'anaviy reproduktiv yondashuvlar, ya'ni tayyor axborotni o'zlashtirishga asoslangan usullar bilan zamonaviy ta'lim talablari o'rtasidagi nomutanosiblik dolzarb metodologik muammo sifatida namoyon bo'lmoqda. Boshlang'ich sinf o'quvchilarida mavhum matematik tushunchalarni o'zlashtirishga nisbatan qiziqishning pasayishi va fanga oid kompetensiyalarning yetarli darajada shakllanmayotgani ta'lim jarayonini tubdan takomillashtirish zaruratini yuzaga keltirmoqda.

Boshlang'ich sinf yoshidagi o'quvchilarning psixofiziologik xususiyatlari, xususan, ularning o'yin faoliyatiga bo'lgan ustuvor moyilligi interaktiv texnologiyalarni dars jarayoniga integratsiya qilish uchun tabiiy-didaktik asos bo'lib xizmat qiladi. Mavjud muammolarning samarali yechimi sifatida interfaol metodlar va didaktik o'yinlar o'quvchi subyektivligini faollashtiruvchi vosita bo'lib, ular nazariy bilimlarni amaliy ko'nikmalar bilan uyg'unlashtirish imkonini beradi. Xususan, interaktiv o'yinlar murakkab matematik amallarni vizuallashtirish, xatolarni tahlil qilish va muqobil strategiyalarni ishlab chiqish orqali o'quvchilarning mantiqiy-algoritmik tafakkurini rivojlantiradi. Mazkur tadqiqotning maqsadi boshlang'ich sinf matematika darslarida interfaol metodlar va o'yin texnologiyalaridan foydalanishning pedagogik-didaktik samaradorligini ilmiy jihatdan asoslash hamda amaliy tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Metodologiya

Matematika darslarida interfaol metodlar o'quvchilarning matematikani o'rganish jarayonini faollashtirishga xizmat qiluvchi zamonaviy interaktiv usullar hisoblanadi. Mazkur metodlar o'qituvchi va o'quvchi o'rtasidagi aloqalarni kuchaytiradi, o'quvchilarning matematika bo'yicha bilimlarini samarali va qiziqarli tarzda o'zlashtirishga imkon yaratadi hamda matematik masalalarning tahliliy jihatlarini anglashga yo'l ochadi. O'quvchilar masalalar ustida mustaqil fikrlash, ularni tushunish va muhokama qilish jarayonlarida faol ishtirok etadilar. Bundan tashqari, ularga masalalarni yechishda dasturlash elementlari, interaktiv o'yinlar, onlayn resurslar va elektron darsliklardan foydalanish imkoniyati yaratiladi.

Matematika darslarida qo'llaniladigan interaktiv o'yinlar va ilovalar o'quvchilarning matematika faniga qiziqishini oshirish hamda o'rganish faoliyatini rivojlantirishga yordam beradi. O'yinlar orqali o'quvchilar masalalarni amalda ko'rish, matematik muammolarni yechish, statistika va geometriyaning asosiy tushunchalari bilan tanishish hamda boshqa bilimlarni o'zlashtirish imkoniga ega bo'ladilar. Interfaol metodlar o'quvchilarning qiziqishini kuchaytiradi, motivatsiyasini barqarorlashtiradi va ularning matematik tafakkurini rivojlantiradi. Bu usullar fikrlash, muhokama qilish va jarayonlarni tahlil etish qobiliyatlarini shakllantirishda muhim o'rin tutadi.

Tadqiqot jarayonida quyidagi metodlardan foydalanildi:

- pedagogik kuzatish — dars jarayonida o'quvchilarning faolligi va ishtirokini aniqlash;
- tajriba-sinov ishlari — interfaol metodlar va o'yinlarni amaliyotda qo'llash orqali natijalarni solishtirish;

- taqqoslash tahlili — an'anaviy va interfaol yondashuv natijalarini qiyoslash;
- so'rovnomalar — o'quvchilarning darsga bo'lgan munosabatini aniqlash.

Matematika darslarida qo'llash mumkin bo'lgan ayrim o'yinlar quyidagilardan iborat:

“Matematik mashq” o'yini

Ushbu o'yin ko'p sonli o'quvchilarning bilimini tezkor tekshirishga imkon beradi. Sinf qatorlar bo'yicha jamoalarga bo'linadi. Har bir qator esa ikki variantga ajratiladi. O'quvchilar o'qituvchi tomonidan aytilgan obyekt yoki javobga munosabat bildirishi kerak bo'lganda o'rnidan turadi yoki qo'l ko'taradi.

“Kim topqir?” o‘yini

Bu o‘yin asosan 3-sinf matematika darslarida qo‘llaniladi. O‘qituvchi oldindan tayyorlab kelgan savollarni sinf o‘quvchilaridan tashkil topgan uch guruhga konvert orqali taqdim etadi. Guruhlar savollarga javoblarni o‘qituvchi tomonidan berilgan oq vatman qog‘ozga yozadilar. Berilgan javoblar o‘qituvchi tomonidan tekshiriladi va baholanadi.

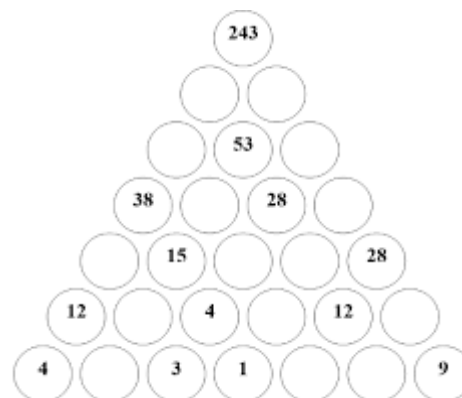
“Ma’lumot bering” o‘yini

Bu o‘yinda rasimga qarab olim haqida ma’lumot berish topshirig‘i bajariladi. Sinf o‘quvchilaridan tashkil topgan uch guruh belgilangan vaqt davomida topshiriq ustida ishlaydi. Javoblar oq vatman qog‘ozga turli dizayn elementlari asosida ifodalanishi mumkin. Bu esa o‘quvchilarning mustaqil fikrlashini, matematika darslariga bo‘lgan qiziqishini hamda fanlararo bog‘lanish ko‘nikmalarining shakllanish darajasini ko‘rsatadi.

“Eng yaxshi hisobchi” o‘yini

Ushbu o‘yinni barcha quyi va yuqori sinf matematika darslarida mavzular kesimida qo‘llash mumkin. O‘quvchilardan biri oldinga chiqib “hisobchi” bo‘ladi. Qolgan o‘quvchilar unga mavzu yuzasidan misollar beradilar. Hisobchi misollarni og‘zaki yechadi. Agar u biror misolni yecha olmasa yoki noto‘g‘ri yechsa, uning o‘rniga shu misolni bergan o‘quvchi chiqadi. Barcha misollarni to‘g‘ri yecha olgan o‘quvchi “eng yaxshi hisobchi” deb topiladi.

“Auksion” o‘yini

Savdoga biror mavzu bo‘yicha topshiriqlar qo‘yiladi. Bunda o‘qituvchi oldindan o‘quvchilar bilan o‘yinning mavzusini kelishib oladi. Masalan, 4-sinfda “Bir xil maxrajli kasrlar ustida amallar” mavzusi bo‘yicha o‘yin tashkil etilishi mumkin. O‘yinda 4–5 jamoa qatnashadi. Kodoskop orqali ekranga birinchi lot — kasrlarni qo‘shishga doir beshta topshiriq namoyish qilinadi. Birinchi jamoa topshiriq tanlaydi va unga 1 dan 5 ballgacha baho qo‘yadi. Agar bu jamoaning bahosi boshqalarnikidan yuqori bo‘lsa, topshiriqni o‘sha jamoa bajaradi. Shu tarzda o‘yin davom ettiriladi.

Mazkur misollar matematika o‘qitish usullarining rang-barangligini ko‘rsatadi. Ularni samarali qo‘llash esa o‘qituvchining pedagogik mahorati va mavjud didaktik imkoniyatlarga bog‘liq bo‘ladi.

Natijalar

Matematika darslarida interfaol metodlar qo‘llanilgan guruhda o‘quvchilarning darsdagi faolligi sezilarli darajada oshgani kuzatildi. Xususan, quyidagi natijalar qayd etildi:

- matematik tushunchalarni o‘zlashtirish darajasi sezilarli yaxshilandi;
- o‘quvchilarning mustaqil fikrlash ko‘nikmalari rivojlandi;
- interaktiv o‘yinlar orqali o‘quvchilarning darsga qiziqishi ortdi;
- tezkor fikrlash ko‘nikmalari shakllandi;
- mantiqiy bog‘lanishlarni tushunish kuchaydi;
- o‘zlashtirilgan bilimlar mustahkamlandi.

Muhokama

Olingan natijalar shuni ko‘rsatadiki, interfaol metodlar va interaktiv o‘yinlar o‘quvchilarning nafaqat bilim darajasini, balki ularning darsga bo‘lgan qiziqishini ham oshiradi. Bu esa ta‘lim samaradorligining muhim ko‘rsatkichidir. An‘anaviy ta‘lim usullarida o‘quvchi asosan passiv tinglovchi sifatida namoyon bo‘lsa, interfaol metodlar qo‘llanilganda u faol ishtirokchiga aylanadi. Interaktiv o‘yinlar esa murakkab matematik tushunchalarni sodda va tushunarli shaklda yetkazishga yordam beradi.

Biroq interfaol metodlardan foydalanishda o‘qituvchining pedagogik mahorati muhim ahamiyat kasb etadi. Metodlarni noto‘g‘ri tanlash yoki vaqtni nooqilona taqsimlash dars samaradorligiga salbiy ta‘sir ko‘rsatishi mumkin. Shu sababli interfaol metodlarni qo‘llash metodik jihatdan puxta rejalashtirilgan bo‘lishi zarur.

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, zamonaviy boshlang‘ich sinf matematika darsliklari va Milliy o‘quv dasturi talablariga muvofiq ravishda o‘quv jarayoniga interfaol metodlar hamda didaktik o‘yinlarni integratsiya qilish ta‘lim samaradorligini ta‘minlovchi muhim omil hisoblanadi. Mazkur yondashuv o‘quvchilarda nafaqat bazaviy hisoblash ko‘nikmalarini, balki kognitiv

faollikni oshirish orqali matematik tafakkur, mantiqiy mushohada va muammoli vaziyatlarda mustaqil yechim topish kompetensiyalarini shakllantiradi.

Interfaol muhitda o'quvchilar o'z xatolarini tahlil qilish, muqobil yechim usullarini izlash va matematik qonuniyatlarni hayotiy vaziyatlar bilan bog'lash imkoniyatiga ega bo'ladilar. Bu esa, o'z navbatida, ularning intellektual salohiyatini rivojlantirish va fanga bo'lgan barqaror motivatsiyasini mustahkamlashga xizmat qiladi. Shunday qilib, interfaol metodlar va o'yin texnologiyalaridan foydalanish boshlang'ich sinf matematika ta'limini yanada samarali, qiziqarli va natijador tashkil etish imkonini beradi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023 yil 11 sentabrdagi "O'zbekiston — 2030" strategiyasi to'g'risidagi PF-158-son Farmoni.
2. Abdullayeva B. S., Xoliqov A. A., Farsaxonova D. R., Muhammadiyeva S. V., Sheranova M. B.
Umumiy pedagogika. Pedagogika nazariyasi. Pedagogika tarixi. – T.: Innovatsiya-Ziyo, 2021.
3. Abdullayeva B. S., Sadikova A. V., Toshpo'latova M. I. Boshlang'ich sinflarda matematikadan sinfdan tashqari ishlarni tashkil etish: o'quv-metodik qo'llanma. – T.: Jahon-Print, 2011. – 148 b.
4. Repyova I. V. Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 1-sinfi uchun darslik. – T.: Novda, 2023.
5. Repyova I. V. Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 2-sinfi uchun darslik. – T.: Novda, 2023.
6. Repyova I. V. Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 3-sinfi uchun darslik. – T.: Novda, 2023.
7. Repyova I. V. Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 4-sinfi uchun darslik. – T.: Novda, 2023.
8. Jumayev M. E. va boshqalar Matematika o'qitish metodikasi: o'quv qo'llanma. – T.: Ilm-Ziyo, 2003.